

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

1. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење Закона о изменама и допунама Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма је одредба члана 97. став 1. тачка 17) Устава Републике Србије по коме Република Србија уређује и обезбеђује друге односе од интереса за Републику Србију, у складу с Уставом.

2. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Проблеми које закон треба да реши

Будући да је опредељење наше земље пуноправно чланство у Европској Унији (у даљем тексту: ЕУ), Република Србија се налази у процесу усаглашавања и прилагођавања законских прописа са захтевима и стандардима ЕУ. У области спречавања прања новца и финансирања тероризма наведени стандарди су прописани Директивом (ЕУ) 2018/843 Европског парламента и Савета од 30. маја 2018. године (тзв. V Директива) о измени Директиве (ЕУ) 2015/849 о спречавању коришћења финансијског система у сврхе прања новца или финансирања тероризма (*Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing*, тзв. IV Директива), и о измени директива 2009/138/ЕК и 2013/36/ЕУ.

Закон о спречавању прања новца и финансирања тероризма потребно је у потпуности усагласити са наведеним правним тековинама ЕУ, што ће овим изменама и допунама закона бити постигнуто.

Иначе, међународне стандарде у области спречавања прања новца и финансирања тероризма прописује и међународно тело - ФАТФ (*Financial Action Task Force*) које је, у оквиру своје надлежности, фебруара 2012. године донео нове међународне стандарде у области спречавања и откривања прања новца и финансирања тероризма (*Међународни стандарди у борби против прања новца и финансирања тероризма и ширења оружја за масовно уништење – ФАТФ Препоруке*).

Такође, Република Србија је у периоду децембар 2014 – април 2016. године била предмет петог круга евалуације у погледу радњи и мера које предузима у циљу борбе против прања новца и финансирања тероризма, а коју врши Комитет Манивал Савета Европе (*Moneyval*). Евалуација је усмерена на сагледавање техничке усклађености са међународним стандардима за борбу против прања новца и финансирања тероризма (ФАТФ стандарди), али и процену делотворности целокупног система. На пленарном заседању Комитета Манивал, одржаном у априлу 2016. године у Стразбуру, усвојен је Извештај о евалуацији Републике Србије. Приликом вршења измена и допуна закона анализирани су коментари, оцене и препоруке из извештаја, које су унете у текст закона.

У Другом извештају комитета Манивала из децембра 2018. године о појачаном праћењу и техничкој усклађености Републике Србије са препорукама ФАТФ, препознати су технички недостаци у погледу адекватне имплементације следећих релевантних препорука ФАТФ: 18, 22, 23 и 40 (наведене препоруке се тичу области које регулишу спровођење радњи и мера у пословним јединицама и подређеним друштвима правног лица у већинском власништву обвезника у страним државама, спровођење радњи и мера познавања и праћења странке и других додатних мера од стране адвоката и јавних бележника, као и примену различитих облика међународне сарадње).

Имајући у виду да је циљ измена и допуна закона техничко усаглашавање са међународним стандардима, односно правним тековинама ЕУ, важан део предметних промена односи се на међународну сарадњу која представља основ за ефикасно и благовремено спречавање прања новца и финансирања тероризма на територији Републике Србије. С тим у вези је важно истаћи да је Управа за спречавање прања новца 2003. године примљена у пуноправно чланство Егмонт групе, међународне организације финансијскообавештајних служби (у даљем тексту: ФОС), чији је циљ подизање нивоа међународне сарадње између националних ФОС и размена финансијскообавештајних података који се односе на прање новца и финансирање тероризма. Чланство у овој организацији подразумева и брзо усаглашавање прописа са међународним стандардима, нарочито у области међународне сарадње. Задржавање пуноправног чланства у Егмонт групи је значајно имајући у виду да су и прање новца и финансирање тероризма у највећој мери кривична дела са елементом иностраности и да се борба против њих на националном плану тешко може замислити без ефикасне међународне сарадње и зависи од усвајања законодавства које ће обухватити превентивне мере и дати могућност Републици Србији да размењује податке са страним надлежним органима.

Циљеви који ће се доношењем закона постићи

Основни циљ измене и допуне Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма састоји се у унапређењу постојећег система откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма и усаглашавању закона са свим међународним стандардима у овој области.

На основу објављених оцена у Другом извештају комитета Манивал потребно је да Република Србија изврши имплементацију препорука ФАТФ наведених у проблемима које закон треба да реши, у своје законодавство.

Измене и допуне овог закона имају за основни циљ да се, узимајући у обзир коментаре и препоруке из Другог извештаја, унапреди законски оквир за борбу против прања новца и финансирања тероризма како би систем имао полазну основу за поправљање ефикасности и делотворности.

Сагледавајући целокупан систем кроз Други извештај, донет је закључак да би се законом велики број утврђених недостатака могао исправити и на тај начин усагласити са међународним стандардима у овој области.

Како је Република Србија недавно отворила поглавља у преговорима за приступање Европској унији, неопходно је национално законодавство убрзано усагласити са европским стандардима.

Поред основног циља који је везан за имплементацију међународних стандарда, интенција закона јесте да предупреди превентивни систем борбе против прања новца и финансирања тероризма тако што ће увести нова лица у круг обвезника по закону.

Прање новца и финансирање тероризма су две криминалне појаве које се веома брзо развијају, криминалци изналазе нове перфидније начине прикривања криминалног порекла новца или његове намене, те је неопходно да држава као законодавац буде у корак са променама или уколико је могуће иде „корак испред“ њих и предвиди области које могу бити злоупотребљене како би деловала превентивно, јер је отклањање последица које настану након извршења кривичног дела велики стрес за систем и проузрокује много веће трошкове.

Разматране могућности да се проблем реши без доношења закона

Међународни стандарди, који су наведени у разлогима за доношење измене и допуне овог закона и са којима се закон усаглашава, прописују да ова материја мора бити регулисана законом. Такође, важећи закон је на свеобухватан начин регулисао ову област и дао је основ за

доношење подзаконских аката и интерних аката субјеката који закон примењују, што је случај и са законом о изменама и допунама овог закона.

Промене које се уводе овим Законом није било могуће решити подзаконским актима. Првенствено због обавеза према међународним организацијама које су надлежне за евалуацију система за борбу против прања новца и финансирања тероризма у Републици Србије, које након „скидања“ Србије са „сиве листе“ земаља са стратешким недостацима, а којима у наредном периоду извештавања морамо доказати да смо примедбе имплементирали у домаће законе да бисмо потврдили посвећеност на највишем националном нивоу борби против ових облика криминалитета.

У претходном периоду, покушано је да се питање примене законских одредаба код адвоката и нотара реши доношењем подзаконских аката, Правилника о методологији за извршавање послова у складу са Законом о спречавању прања новца и финансирања тероризма („Службени гласник РС“ бр.19/2018), Смерницама за процену ризика од прања новца и финансирања тероризма код адвоката (978-5.2/2018 од 18. децембра 2019. године) и смерницама за процену ризика од прања новца и финансирања тероризма код јавних бележника (11. октобар 2018. године) али проблеми из праксе су такви да је неуједначено разумевање одредаба закона као и непотпуна и неуједначена примена код ових обвезника. Након годину дана примене постојећег Закона, потребно је донети јасно дефинисане одредбе којима ће обавезе бити експлицитно прописане, док се смерницама могу прецизирати и детаљније разрадити поједина питања чија је примена спорна.

Увођење нових обвезника, тачније пружаоца кастоди услуге новчаника и поштанских оператора, није могуће решити ни на један начин осим доношењем законске одредбе.

Зашто је доношење закона најбољи начин за решавање проблема

Важећи Закон о спречавању прања новца и финансирања тероризма је на систематски начин регулисао област борбе против прања новца и финансирања тероризма као целину. Евалуација коју врши комитет Манивал је усмерена на сагледавање техничке усклађености са међународним стандардима, што даље значи да је потребно да се закон усклади са међународним стандардима који су наведени у разлозима за доношење закона о изменама и допунама овог закона.

Поред тога, важећи закон је у тесној вези са функционисањем и ефикасношћу система. Доношењем измене и допуне овог закона држава ће показати политичку спремност да се мења систем који показује недостатке и излаже финансијски систем ризику од злоупотреба. На основу политичке воље и препознавања озбиљности проблема, доношењем измене и допуне овог закона поставиће се основе за ефикасно функционисање и остваривање задатих циљева на плану борбе против прања новца и финансирања тероризма.

Доношењем закона држава очекује да ће Комитет Манивала повећати оцене усклађености са ФАТФ Препорукама за које још увек нисмо добили потврду да су на прави начин имплементирани, међу којима су препоруке које се односе на адвокате и нотаре и њихову примену закона у овој области.

Такође, очекује се да ће након увођења поштанских оператора на листу обвезника, током наредне године почети да се спроводи директан и индиректан надзор над применом закона код њих, што би у случају кршења или непоступања у складу са истим резултирало подношењем пријава за привредне преступе или прекршаје, чиме доказујемо ефикасност надзора у овој области.

3. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

У члану 2. Закона додата је тачка 4) која се односи на дефиницију појма прања новца и додат је став којим се дефинише да се прањем новца сматрају и активности из става 1. овог члана извршене изван територије Републике Србије, ради усклађивања са дефицицијом из Пете директиве.

У члану 3. став 1. тачка 7) Закона проширен је појам трансакције и на платну трансакцију у смислу закона којим се уређује пружање платних услуга.

У члану 3. став 1. тачка 14) Закона ближе се уређује појам кореспондентског односа.

У члану 3. став 1. тачка 15а) дефинише се појам виртуалне валуте, док се у тачки 15б) објашњава које се лица сматрају пружаоцима кастоди услуге новчаника, а ради усклађивања са Петом директивом.

У члану 3. став 1. тачка 29) Закона, тако да се експлицитно пропише да појам „пренос новчаних средстава“ укључује и платне трансакције које се извршавају трансфером одобрења, директним задужењем или новчаном дознаком, односно коришћењем платне картице, платног инструмента који служи за располагање електронским новцем, мобилног телефона, или другог дигиталног или информационо-технолошког уређаја са сличним обележјима. На наведени начин, у овом појму прецизира се и њиме експлицитно утврђује да тај појам обухвата различите облике извршавања платних трансакција које су од великог значаја при примени обавеза обвезника које се односе на преносе новчаних средстава.

После тачке 35) додаје се тачка 35а), којом се дефинише појам „јединствена ознака трансакције“. Утврђивање овог појма је од значаја при вршењу преноса новчаних средстава, пошто јединствена ознака трансакције омогућава да се дође до података о току новчаних средстава и платиоцу и примаоцу плаћања по одређеној трансакцији.

У члану 3. став 1. Закона додата је тачка 39) која се односи на дефинисање појма игре на срећу ради усклађивања са дефицицијом из Пете директиве.

У члану 3. став 1. додата су тачка 40) и 41) у којим се објашњава појам финансијска група и највише матично друштво правног лица.

У члану 4. став 1. тачка 16) Закона, извршена је измена, тако да је сада обвезник јавни поштански оператор са седиштем у Републици Србији основан у складу са законом којим се уређује пружање платних услуга.

У члану 4. став 1. Закона додата је тачка 16а) којом се као обвезници уводе лица која се баве поштанским саобраћајем. Неопходно је да и други поштански оператори, сем јавног, буду обвезници Закона. Ово из разлога, што је реч пре свега о комерцијалним операторима који врше пријем, пренос и уручење откупних и вредносних пошиљака од пошиљаоца ка примаоцу. Наиме, при уручењу откупне пошиљке, курир од примаоца, корисника услуге, преузима назначени новчани износ откупнине и враћа је, преноси до пошиљаоца. Исти је поступак и код пошиљака са означеном вредношћу пошиљке. Само са аспекта учесталости слања наведених пошиљака, на дневном нивоу и то од стране истог пошиљаоца, ради се о стотинама пошиљака које дневно један пошиљалац упућује на исто толико адреса, и за то добија назначене откупне износе. На нашем тржишту поштанских услуга, поред јавног поштанског оператора, послује још седам великих поштанских оператора који обављају искључиво комерцијалне поштанске услуге и који дневно пренесу и уруче у просеку по 20.000 пакета, од којих преко 90% чине пакети са означеном откупнином, а да се исплата новца такође у преко 90% случајева врши мимо рачуна, односно на руке пошиљаоца. Према подацима регулаторног тела за поштанске услуге, у 2018. години је пренето и уручено преко 35 милиона пошиљака, а у првих 6 месеци текуће године, број пренетих и уручених пошиљака од стране комерцијалних оператора, прелази 18 милиона пошиљака. Реч је експанзији недозвољене трговине која се у највећој мери,

тренутно, одвија кроз токове поштанских оператора. С тим у вези, на седници Координационе комисије Владе, усвојен је Ходограм о сузбијању недозвољне трговине путем интернета, а реализација истог је почела 1. фебруара 2019. године. У поступку реализације Ходограма, откривена су лица која су под лажним именима слала преко поштанских оператора откупне пошиљке од којих су за годину дана приходовали и по 70 милиона динара. Полазећи од чињеница и сазнања до којих смо дошли, у сарадњи са другим надлежним органима, такође задуженим за реализацију предметног ходограма, намеће се, а видећемо да ли и је основана, сумња да неки комерцијални поштански оператори, злоупотребљавају тренутни правни вакум ради стицања противправне добити, док корисници, нерегистровани трговци и пошиљаоци таквих пошиљака, без сумње то обилато користе. Полазећи од наведеног, неопходно је да се и комерцијални поштански оператори уврстити у обвезнике Закона.

У члану 4. став 1. тачка 17) Закона, као обвезници су уведени и пружаоци кастоди услуге новчаника, ради усклађивања са Петом директивом.

У члану 4. став 3. Закона прецизирано је када су јавни бележници обвезници закона, чиме се закон усклађује са међународним стандардима, односно Препорукама број 23 и 23 ФАТФ-а.

У члану 5. став 2. тачка 8) Закона, додате су речи „земљи и“, ради прецизирања.

У члану 6. став 1. Закона, додате су речи „овим законом“, „и проценом ризика од прања новца и финансирања тероризма израђеном на националном нивоу“, ради прецизирања.

У члану 7. став 1. тачка 2) Закона, додате су речи „или путем средстава електронске идентификације у складу са законом“, у тачка 4) Закона, брише се реч „веродостојност“, а додаје се 3. став који се односи на спровођење радњи и мера познавања и праћења странке и обавезу састављања и достављања службене белешке Управи, уколико би њихово спровођење изазвало сумњу код странке да обвезник спроводи радње и мере ради достављања података Управи. Наведена одредбу је потребно унети како би се закон ускладио са међународним стандардима, односно Препоруком број 10 ФАТФ-а који се односи на забрану дојављивања, односно на тзв. *tipping-off*.

У члану 8. став 1. тачка 3) Закона, се бришу речи „у складу са чл. 11 – 15 овог закона“ и додају се речи „износу вишем од 1.000 евра или динарској противвредности тог износа, без обзира на то да ли се ради о једној или више међусобно повезаних трансакција“, тако да се прецизира да се у случају када пословни однос није успостављен, све радње и мере познавања и праћења странке спроводе при преносу новчаних средстава у износу који је виши од 1.000 евра или динарске противвредности тог износа.

У члану 8. Закона додаје се став који се односи на прецизирање обавезе предузимање радњи и мера из члана 7. Закона.

Члановима од 11. до 16. Нацрта закона мењају се чл. 11. до 16. важећег закона новим члановима 11. до 15, којима се уређују обавезе пружалаца платних услуга при извршавању преноса новчаних средстава и новим чланом 16. којим се уређује изузетак од познавања и праћења странке код одређених услуга.

Новим чланом 11. се за разлику од важећег члана 11. Закона утврђује разлика у подацима о платиоцу који морају да прате пренос новчаних средстава који није виши од 1.000 евра или динарске противвредности овог износа у односу на обавезне податке при преносу новчаних средстава који је виши од тог износа (ст. 2. и 6). Поред тога, у ставу 5. уређује се изузетак од обавезних података које појединачни пренос новчаних средстава мора да садржи, када се прекогранични пренос новчаних средстава платиоца врши збирним преносом – и то тако што се прописује да сваки појединачни пренос новчаних средстава мора да садржи најмање број платног рачуна платиоца, односно јединствену ознаку трансакције, док преостали обавезни подаци морају бити садржани у збирном преносу. Такође, за разлику од важећег решења члана 11. Закона, у ставу 8. новог члана 11. уређује се под којим тачно условима ће се сматати да је

пружалац платних услуга проверио тачност прикупљених података о платиоцу пре преноса новчаних средстава ако је с платиоцем претходно успоставио пословни однос, док се у ставу 9. јасније и детаљније уређују услови под којима пружалац платних услуга није дужан да провери тачност прикупљених података о платиоцу, на начин да се прописује да ове дужности нема када не постоји основ сумње у праће новца или финансирање тероризма, а ради се о преносу новчаних средстава који није виши од 1.000 евра или динарске противвредности овог износа и за који средства нису обезбеђена у готовом новцу или анонимном електронском новцу. Поред наведеног, новим чланом 11. врше се и одређена нормативно-техничка унапређења овог члана.

Новим чланом 12. став 3. се изричито утврђује да обавеза провере тачности прикупљених података о примаоцу плаћања не постоји ако је идентитет овог лица већ утврђен и проверен при успостављању пословног односа и ако пружалац платних услуга поступа и у складу с чланом 29. овог закона, што укључује и периодичну проверу прикупљених података. Поред тога, у ставу 4. утврђује се да могућност да примаочев пружалац платних услуга не провери тачност прикупљених података о примаоцу плаћања постоји једино када износ преноса новчаних средстава није виши од 1.000 евра или динарске противвредности овог износа, и истовремено не постоји основ сумње у праће новца или финансирање тероризма, а новчана средства се не стављају на располагање примаоцу плаћања у готовом новцу или анонимном електронском новцу.

Новим члановима 13. и 14. прописује се да је пружалац платних услуга примаоца плаћања, односно посредник у преносу новчаних средстава дужан да у својим унутрашњим актима утврди како ће и када поступити у случају да пренос новчаних средстава не садржи потпуне информације, при чему су му на располагању следеће могућности: 1) да одбије пренос новчаних средстава; 2) да обустави извршење преноса новчаних средстава до пријема података који недостају, које је дужан да затражи или 3) да изврши пренос новчаних средстава и истовремено или накнадно затражи податке који недостају (члан 13. став 2. и члан 14. став 3). Осим тога, детаљније се уређује поступање пружаоца платних услуга примаоца плаћања, односно посредника у преносу новчаних средстава, када други пружалац платних услуга при преносу новчаних средстава учестало не доставља тачне и потпуне подаци, тако што се прописује обавеза упозоравања пружаоца платних услуга на то, уз истовремено обавештавање о року у коме је потребно да своје поступање усклади са овим законом. У случају да пружалац платних услуга и након овог упозорења и истека остављеног рока не усклади своје поступање са овим законом, пружалац платних услуга примаоца плаћања, односно посредник у преносу новчаних средстава дужан је или да одбије будуће преносе новчаних средстава које прими од овог лица или да ограничи или прекине пословну сарадњу с тим лицем (нови члан 13. став 3. и нови члан 14. став 4). У наведеном случају, прописује се и обавеза пружаоца платних услуга примаоца плаћања, односно посредника у преносу новчаних средстава, да обавести Народну банку Србије о пружаоцу платних услуга који учестало не доставља тачне и потпуне податке, као и о мерама које је предузео према овом лицу. У случају да наведени пружаоци платних услуга утврде да недостатак тачних и потпуних података представља основ сумње у праће новца или финансирање, прописује се и њихова дужност да о томе обавесте Управу (члан 13. став 5. и члан 14. став 6).

Новим чланом 15. уређују се изузеци од обавезе прикупљања података о платиоцу и примаоцу плаћања, с тиме што се у случају када се врши плаћање пореза, новчаних казни и других јавних давања прописује да се ова плаћања морају извршавати у Републици Србији (тачка 1). Тачком 2) утврђује се изузетак за плаћања по основу одређених трајних услуга, које су по правилу повезане са свакодневним потребама домаћинства и живот грађана и то под следећим условима: 1) да износ преноса новчаних средстава није виши од 60.000 динара противвредности; 2) да је платилац физичко лице које не обавља делатност; 3) да се наплате наведених услуга извршавају одобрењем платног рачуна примаоца плаћања који се користи

искључиво за те наплате и 4) да пружалац платних услуга примаоца плаћања може да путем овог лица дође до података о лицу које има закључен уговор с примаоцем плаћања за пружање одређених услуга. С друге стране, тачком 3) прописан је изузетак у ситуацији када се плаћања врше искључиво ради куповине робе или услуге и то коришћењем платне картице, платног инструмента који служи за располагање електронским новцем, мобилног телефона или било ког другог дигиталног или информационо-технолошког уређаја са сличним обележјима, под условом да број те картице, инструмента или уређаја, односно јединствена идентификациона ознака, прати пренос новчаних средстава на начин који омогућава да се путем тог броја или ознаке дође до података о платиоцу. Овај изузетак не може се примењивати за плаћања између физичких лица која не обављају делатност, већ је превасходно намењен плаћањима на продајним местима, уз обавезну могућност да се у случају потребе дође до свих неопходних података о платиоцу.

Новим чланом 16. прописују се нижи лимити за примену изузетка који се односи на могућност да се при употреби појединих платних инструмената на којима је похрањен електронски новац не морају вршити радње и мере познавања и праћења странке. Поред тога, за примену овог изузетка прописује се и додатни услов да се електронски новац похрањен на платном инструменту не може користити у даљинској трговини за иницирање платне трансакције путем интернета или коришћењем средстава комуникације на даљину, ако износ платне трансакције прелази 50 евра у динарској противвредности. На наведене начине сужава се круг случајева у којима издаваоци електронског новца не би морали да врше радње и мере познавања и праћења странке.

У члану 17. Закона мења се став 6, тако да се при прибављању и чувању доказа о идентификацији странке изврши усклађивање с праксом и одредбама Закона о личној карти („Службени гласник РС“, бр. 62/2006 и 36/2011) и Закона о путним исправама („Службени гласник РС“, бр. 90/2007, 116/2008, 104/2009, 76/2010 и 62/2014) из којих, поред могућности копирања спољне форме личног документа, произлази и могућност аутоматског читавања података из личног документа, тј. прибављања очитаног извода личног документа. Такође, имајући у виду да се према Закону о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању („Службени гласник РС“, бр. 94/2017) одређеном документу не могу оспорити пуноважност, доказна снага, као ни писана форма само зато што би тај документ био у електронском облику, измењеним ставом 6. прописује се да се копијом, односно очитаним изводом личног документа сматра и дигитализовани документ, који мора садржати квалификовани електронски печат, односно квалификовани електронски потпис, са придруженим временским жигом. Услед тога, копија личног документа, односно очитани извод личног документа не морају се прибављати и чувати само у папирном облику, већ се то може чинити и у електронској форми. На овај начин, стварају се услови за даљу дигитализацију, односно ефикасније пословање обвезника и уштеду трошкова за грађане.

Новим члановима 19. и 20. Закона прописује се могућност да се документ, односно извод из регистра надлежног органа који садржи податке о странци која је предузетник или правно лице поред папирног облика, може прибавити и чувати и у електронском облику, под условом да такав електронски документ садржи квалификовани електронски печат, односно квалификовани електронски потпис, са придруженим временским жигом.

Новим чланом 21. прописује се могућност да се документ, односно извод из регистра надлежног органа који садржи податке о заступнику правног лица може, поред папирног облика, прибавити и чувати и у електронском облику, под условом да такав електронски документ садржи квалификовани електронски печат, односно квалификовани електронски потпис, са придруженим временским жигом. Даје се овлашћење Народној банци Србије да

донесе подзаконски акт којим ће ближе уредити и друге начине и услове провере идентитета заступника правног лица коришћењем средстава електронске комуникације и без обавезног физичког присуства тог лица код обвезника из члана 4. став 1. тач. 1), 4), 5), 6), 10), 11) и 16) овог закона (поступак видео-идентификације).

Новим чланом 22. Закона прописује се могућност да се при утврђивању и провери идентитета прокуристе и пуномоћника правног лица, лица страног права и предузетника, писмено овлашћење које је издао заступник правног лица, односно документ, извод из регистра надлежног органа или акт којим се одређује лице овлашћено за заступање који садржи податке о заступнику правног лица може, поред папирног облика, прибавити и чувати и у електронском облику, под условом да такав електронски документ садржи квалификовани електронски печат, односно квалификовани електронски потпис, са придруженим временским жигом.

Новим чланом 23. Закона предвиђа се да при утврђивању и провери идентитета лица овлашћеног за заступање лица грађанског права, писмено овлашћења за заступање и копија личног документа лица овлашћеног за заступање, може, поред папирног облика, прибавити и чувати и у електронском облику, под условом да такав електронски документ садржи квалификовани електронски печат, односно квалификовани електронски потпис, са придруженим временским жигом.

У члану 24. Закона додају се следеће речи „као и писмену изјаву странке у играчници којом странка под материјалном и кривичном одговорношћу изјављују да се коцка у своје име“, у циљу усклађивања са међународним стандардима, односно Препоруком број 22 ФАТФ-а.

Новим чланом 25. Закона, прецизира се одредба утврђивања стварног власника странке која је правно лице или лице страног права, према члану 3. став 1. тачка 11) и 12). Такође, прописује се могућност да се документ, односно извод из регистра надлежног органа који садржи податке о стварном власнику правног лица може, поред папирног облика, прибавити и чувати и у електронском облику, под условом да такав електронски документ садржи квалификовани електронски печат, односно квалификовани електронски потпис, са придруженим временским жигом. Прописује се да је обвезник и поред преузимања података о стварном власнику странке из евиденције која је успостављена на основу посебног закона којим се уређује централна евиденција стварних власника, дужан да изврши радње и мере којим из овог закона којима се утврђује стварни власник.

Новим чланом 26. Закона регулише се обавеза утврђивања идентитета корисника полисе осигурања.

У члану 29. допуњује се став 2. тачка 4) Закона тако што се прописује да праћење пословања странке са дужном пажњом подразумева и периодичну проверу прибављених информација, података и документације о странци и њеном пословању.

У члану 30. став 2. тачка 3) Закона проширују се круг трећих лица, тако што се додају обвезници из члана 4. став 1. тачка 2) овог закона, само ако обављају послове заступника у пружању платних услуга и у вези с тим заступањем.

У члановима од 35. до 119. Закона реч коресподентског се брише и уместо ње се додаје реч коресподентског. У претходном закону је реч погрешно написана.

У члану 36. Закона, извршено је прецизирање у погледу појма којим се означавају учесници коресподентског односа.

У члану 38. став 2. тачка 3) Закона и ставу 3. Закона прецизира се члан највишег руководства.

У члану 41. Закона брише се „у износу од 15.000 евра или више“, у циљу усклађивања са међународним стандардима, односно Препоруком број 19 ФАТФ-а.

У члану 42. став 1. тачка 3) Закона, додају се речи „јавна предузећа“. Јавно предузеће оснива Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, сходно Законом о јавним предузећима, те се одредбе овог члана сходно примењују и на јавна предузећа. Такође, члан 42. Закона се проширује са ставом 4. који се односи на доношење подзаконског акта.

Члан 44. проширује се и на анонимне сефове.

Члан 48. Закона је измењен у циљу усклађивања са међународним стандардима, односно Препоруком број 18 ФАТФ и отклањања техничких недостатака из Другог извештаја Манивала.

Чланови од 57. до 62. Закона се односе на радње и мере које предузимају адвокати и јавни бележници. Наведени чланови су измењени у циљу усклађивања са међународним стандардима, односно Препорукама број 22 и 23 ФАТФ.

Чланови од 63. до 67. Закона се бришу.

У члану 70. Закона додаје се став 3. који се односи на сажетак процене ризика од прања новца и финансирања тероризма и прецизира се да се исти ставља на располагање јавности и не сме садржати поверљиве информације.

У члану 75. Закона додају се следеће речи „укључујући и приступ сефу“.

У члану 79. став 1. Закона бришу се речи „државни орган из члана 112. овог закона“ и уместо њих додају се следеће речи „органа надлежне за вршење надзора из члана 104. овог закона“.

У члану 81. став 4. Закона додају се следеће речи „а даље прослеђивање прикупљених информација другом органу стране државе не може се вршити без претходне сагласности Управе“, у циљу усклађивања са Петом директивом.

У члану 88. став 2. Закона извршене су измене ради усклађивања с чланом 55. Закона о девизном пословању.

Члан 91. став 3. Закона је допуњен у смислу члана 48. Закона, а који се односи на пословне јединице и подређена друштва правног лица у већинском власништву обвезника.

Члан 103. Закона је усклађен са прописаним обавезама које се односе на адвокате и јавне бележнике.

Додају се нови чланови 103а и 103б којима се уређује вођење Јединственог регистра сефова и Јединственог регистра корисника новчане дознаке које ће у електронском облику водити Народна банка Србије. С тим у вези, Јединствени регистар сефова садржаће податке о корисницима сефова и лицима која су овлашћена да приступају сефу, као и податке о трајању уговора о сефу. Ове податке ће банке редовно достављати Народној банци Србије и они неће бити јавно доступни већ ће се на њих примењивати прописи којима се уређују банкарска тајна и заштита података о личности. Приступ подацима о сефовима у електронском облику олакшава и унапређује ефикасност система за спречавање прања новца јер таква евиденција до сада није постојала, а надлежни органи су били принуђени да се за податке обрађају свакој појединачној институцији.

Успостављање Јединственог регистра корисника новчане дознаке има за циљ приступ подацима о лицима која преносе новчана средства без успостављања пословног односа с пружаоцем платних услуга, односно мимо рачуна отворених у банкама. Имајући у виду да се значајан износ средстава на прекограничном нивоу, нарочито између физичких лица, преноси путем новчаних дознака, успостављање овог регистра допринеће ефикаснијој борби против прања новца и финансирања тероризма. Податке из овог регистра ће Народној банци Србије редовно достављати банке и друга лица која, у складу са законом, пружају платну услугу извршавања новчане дознаке и ти подаци неће бити јавно доступни већ ће се на њих примењивати одредбе закона којим се уређује пружање платних услуга које се односе на пословну тајну, као и одредбе прописа којима се уређује заштита података о личности. Успостављање централизованог механизма, попут регистра, у складу је с настојањима на међународном нивоу да се унапреди систем за спречавање прања новца и олакша приступ

органа гоњења подацима који су од значаја за овај систем, а овакви регистри препознати су и Директивом (ЕУ) 2018/843 (Пета Директива о спречавању прања новца), попут централизоване евиденције о сефовима.

У члану 104. став 1. Закона врши се усклађивање са Законом о изменама и допунама Закона о девизном пословању, тако да надзор над применом закона у области девизних и мењачких послова прелази у надлежност Народне банке Србије, док надзор над применом закона у области пореског саветовања остаје у надлежности Пореске управе. Такође, измена је извршена и у погледу вршења надзора над применом закона у области игара на срећу, тако што је формирана Управа за игре на срећу.

Процењени ризик од прања новца и финансирања тероризма код обвезника, укључујући и ризик од непримењивања радњи и мера на основу оог закона и закона којим се уређује ограничавање располагања имовином у циљу спречавања тероризма и ширења оружја за масовно уништење, надзорни орган преиспитује периодично, као и када код обвезника дође до значајне промене управљачке или организационе структуре или начина рада обвезника.

У члану 109. став 2. Закона извршене су измене у циљу усклађивања са изменама учињеним у члану 104. Закона.

Новим чланом 109а даје се могућност надзорним органима који на основу закона дају дозволу за рад обвезника, да могу у одређеним околностима да прибаве податке из казних евиденција ради спречавања да криминалне структуре имају приступ власничким и управљачким правима код обвезника. Према томе, у циљу заштите финансијског система од прања новца и финансирања тероризма, неопходно је прописати мере којима се обезбеђује да лица која су осуђивана за одређена кривична дела која их чине неподобним за стицање власништва или обављање функције члана орган управљања не могу да стекну то власништво или буду именована на такву функцију. Овом одредбом прописује се изричит правни основ да се на основу сазнања до којих је надзорни орган дошао у вршењу својих законом утврђених функција или индиција из других поузданих и веродостојних извора (нпр. обавештење органа стране државе надлежног за надзор) да је неопходно проверити интегритет и пословну репутацију ових лица, може из казних евиденција да прибави податак о њиховој (не)осуђиваности. Тиме се врши и додатно усклађивање с међународном праксом и са Препоруком ФАТФ број 26. У истом циљу потребно је да постоји овлашћење да надзорни орган који на основу закона даје дозволу за рад обвезника, може из казних евиденција да прибави и податке о (не)осуђиваности сарадника ових лица, при чему је појам сарадника већ дефинисан другим прописима и овде се врши упућивање на те прописе. Такође, предложено је да се пропише да се ови подаци могу користити искључиво у сврхе за које су прибављени и да се не могу саопштавати нити учинити доступним трећим лицима, чиме се и обезбеђује адекватна заштита тих података.

У члану 110. став 2. и 3. Закона извршене су измене у циљу усклађивања са изменама учињеним у члану 104. Закона. Такође, извршена је промена тако што Министарство надлежно за послове поштанског саобраћаја не врши више надзор над применом овог закона од стране обвезника из члана 4. став 1. тачка 16) Закона, већ од стране обвезника из члана 4. став 1. тачка 16а) – лицима која обављају послове поштанског саобраћаја.

Новим чланом 112а Закона врши се додатно усклађивање са ФАТФ препоруком број 40 којом се утврђују стандарди међународне сарадње. У складу с том препоруком, предложено је да се јасно пропише да се та сарадња може одвијати на сопствену иницијативу ових органа или на посебна захтев органа који затражи одређене податке, информације или документацију. Такође је предложено да се обим информација које се могу размењивати прошири, тако да органи надлежни за вршење надзора могу да размењују податке, информације или документацију о релевантним прописима, сектору у коме послује обвезник над којим тај орган врши надзор, затим податке, информације или документацију у вези са вршењем надзора над обвезником, као и о трансакцијама или лицима за које постоје основи сумње да се ради о прању

новца или финансирању тероризма или другим кривичним делом на основу кога је стечен приход који може бити употребљен за прање новца или финансирање тероризма. Предложено је и да ови органи могу да закључе споразуме којим ће се уредити ова сарадња. Ради заштите поверљивости података и обезбеђивања да се размењени подаци, информације и документација користе само у сврха за које су прибављени, предложене су одредбе којима се уређује ограничава коришћење тих података.

У члану 115. Закона додаје се нови став 2. којим се врши усклађивање овог закона са изменама и допунама Закона о девизном пословању („Службени гласник РС“, бр. 30/2018) и изменама и допунама Закона о Народној банци Србије („Службени гласник“, бр. 44/2018) на основу којих је Народна банка Србије 1. јануара 2019. године преузела надлежности Министарства финансија - Пореске управе за обављање послова издавања и одузимања овлашћења за обављање мењачких послова, послова издавања сертификата за обављање мењачких послова и контроле мењачких послова и девизног пословања резидената и нерезидената. С тим у вези, потребно је и овим законом изричито прописати да Народна банка Србије уместо Пореске управе врши надзор над применом овог закона код обвезника који обављају мењачке послове и то у складу са законом којим се уређује пословање ових обвезника, што је већ прихваћено решење и за друге обвезнике над којима Народна банка Србије врши надзор – да се тај надзор врши у складу са одредбама закона којим се уређује пословање тих обвезника.

У истом члану додаје се става 7. Којим се допуњују одредбе о овлашћењима Народне банке Србије за изрицање санкција обвезницима над којима Народна банка Србије врши надзор. Имајући у виду да је према међународним стандардима утврђеним у ФАТФ препорукама потребно да санкције које се изричу буду сразмерне, ефикасне и одвраћајуће, као и да се могу изрећи како правним, тако и физичким лицима која повреде обавезе из овог закона, овом одредбом предлаже се прописивање правног основа за изрицање мере и новчане казне не само физичким лицима која обављају функцију члана органа управљања у обвезницима над којима надзор врши Народна банка Србије, већ и овлашћеном лицу или његовом заменику као одговорном лицу у конкретној ситуацији. Наиме, овлашћеном лицу и његовом заменику су Законом поверене одређене дужности које су од великог значаја за систем управљања ризиком од прања новца и финансирања тероризма у обвезнику, тако да је неопходно да Народна банка Србије, као надзорни орган, у поступку контроле примене овог закона код обвезника, има могућност да директно изриче и мере и казне и лицима која су именована као овлашћено лице, односно заменик овлашћеног лица када утврди да је обвезник повредио обавезе из овог закона и да је за то одговорно и овлашћено лице, односно заменик овлашћеног лица. Ове санкције су одређене секторским законима, па је тако, примера ради, одређено да се Законом о банкама може изрећи новчана казна у износу од дванаест просечних месечних зарада које је остварило одређено лице које обавља функцију у банци, чиме се тежина и озбиљност санкција прилагођавају тежини повреде прописа у области спречавања прања новца и економској снази прекршиоца.

У члановима од 118. до 119. Закона којима су прописани привредни преступи и прекршаји извршене су измене ради усклађивања са изменама извршеним у претходним члановима закона који прописују обавезе обвезника.

У члану 121. Закона обједињени су прекршаји за које одговарају адвокат и јавни бележник, а у складу са обавезама које су им прописане у члановима од 57. до 62. Закона.

Додаје се члан 121а Закона којим се установљава застарелост гоњења за привредне преступе овог закона, којим су предвиђени дужи рокови застарелости у односу на опште рокове, имајући у виду искуства из праксе и учесталост надзора код појединих субјеката.

Члан 122. Закона се брише, имајући у виду да су прекршаји за јавне бележнике и адвокате обједињени у члану 121. Закона.

У члану 129. Закона је прописано доношење подзаконских аката из члана 42. став 4. Закона.

У члану 130. Закона предлаже се да датум почетка примене одредбе о успостављању Јединственог регистра сефова и Јединственог регистра корисника новчане дознаке буде 1. јун 2020. године, имајући у виду да је потребно време за прилагођавање апликативних решења и доношење одговарајућих подзаконских аката.

4. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

Не предвиђа се образовање нових органа већ коришћење постојећих ресурса код надлежних државних органа за примену овог закона. За примену овог закона није потребно обезбедити средства у буџету Републике Србије.

Доношењем овог закона није предвиђено запошљавање додатне радне снаге у државним органима. Постојећи стручни кадар који је до сада радио на пословима који су у складу са овим законом, наставиће да обавља свој посао.

Увођењем Јединственог регистра сефова и Јединственог регистра корисника новчане дознаке које ће у електронском облику да води Народна банка Србије не представља трошак за Народну банку Србије, будући да ће се у основи користити постојећа информатичка решења и ресурси који се односе на вођење јединственог регистра рачуна који Народна банка Србије води у складу са Законом о платним услугама. Такође, увођење ових регистара неће представљати трошак за обвезнике достављања података у те регистре или ће тај трошак бити минималан, будући да ће се достављање података вршити електронски, при чему већ постоје информациони канали путем којих се Народној банци Србије достављају одређени подаци, што значи да ће и евентуално прилагођавање апликативних решења бити минимално.